

STORTINGET

Innst. 267 S

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Dokument 8:3 S (2020–2021)

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Solfrid Lerbrekk, Nicholas Wilkinson, Lars Haltbrekken, Mona Fagerås, Kari Elisabeth Kaski og Freddy André Øvstegård om å inkorporere FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) i menneskerettsloven

---

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å inkorporere FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) i menneskerettsloven, for å gi konvensjonen forrang i norsk rett.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Martin Henriksen, lederen Lene Vågslid og Maria Aasen-Svensrud, fra Høyre, Ingunn Foss, Peter Frølich og Frida Melvær, fra Fremskrittspartiet, Per-Willy Amundsen og Kjell-Børge Freiberg, fra Senterpartiet, Jan Bøhler og Jenny Klinge,

fra Sosialistisk Venstreparti, Petter Eide, viser til Dokument 8:3 S (2020–2021) om å inkorporere FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) i menneskerettsloven.

Komiteen viser også til vedlagte brev fra justis- og beredskapsdepartementet av 22. oktober 2020.

Komiteen viser til at ved ratifikasjonen av CRPD i 2013 forpliktet Norge seg til å følge konvensjonen, uavhengig av hvordan den er gjennomført i norsk rett.

Inkorporering

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at en av forutsetningene for at Norge skal oppfylle menneskerettighetenes krav om å sikre likestilling for mennesker med funksjonsnedsettelse, er at målgruppen har samme rettsposisjon som andre og likestilles på alle områder. Organisasjoner for og av mennesker med nedsatt funksjonsevne har ved gjentatte henvendelser til Stortinget pekt på urimligheten av at Norge ikke har inkorporert FN-konvensjonen for mennesker med nedsatt funksjonsevne i menneskerettsloven. Det vil derfor være viktig at Norge, i likhet med andre nordiske land, gir mennesker med nedsatt funksjonsevne samme rettsbeskyttelse som andre.

Flertallet viser til at mangel på inkorporering av CRPD i menneskerettsloven er med på å gjøre likestillingskampen for mennesker med nedsatt funksjonsevne vanskeligere.

Flertallet mener at selv om Norge har forpliktet seg til å følge FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD), vil en inkorporering av konvensjonen tydeliggjøre at diskriminering og fordommer mot funksjonshemmede er et

sentralt samfunnsproblem. Det vil også tydeliggjøre funksjonshemmedes rettigheter og styrke likestillingsperspektivet. En inkorporering vil understreke at CRPD likestilles med andre menneskerettighetsinstrumenter og ikke sees på som mindreverdige.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å inkorporere FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) i menneskerettsloven.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at forut for ratifikasjonen sluttet Stortinget seg til at konvensjonen ble gjennomført i norsk rett ved såkalt transformasjon. Disse medlemmer viser videre til at det i denne sammenheng ble foretatt endringer i vergemålslovgivningen og i annen lovgivning for å oppfylle konvensjonens krav. Disse medlemmer legger til grunn at regjeringen arbeider kontinuerlig for å sikre en effektiv gjennomføring av konvensjonen. Disse medlemmer viser videre til at Stortinget 30. april 2020 avviste med stort flertall et forslag om å inkorporere CRPD i menneskerettsloven.

Disse medlemmer oppfatter at CRPD-komiteen fortsatt legger til grunn en vidtgående tolkning av CRPD på enkelte punkter, noe som kan bidra til å skape usikkerhet om konvensjonens innhold. Disse medlemmer mener dette gjør konvensjonen mindre egnet for gjennomføring i norsk rett ved inkorporasjon i menneskerettsloven. Disse medlemmer viser til at CRPD-komiteen bl.a. mener at nedsatt funksjonsevne aldri kan gi grunnlag for fratagelse av rettslig handleevne eller tvungen helsehjelp. Disse medlemmer viser til at Norge, i likhet med mange andre land, har en lovgivning som tillater fratagelse av rettslig handleevne og tvungen omsorg og behandling når det er nødvendig som siste utvei og underlagt kontrollmekanismer. Disse medlemmer legger derfor til grunn at dersom CRPD-komiteens forståelse legges til grunn, vil dette kunne innebære at sentrale bestemmelser i norsk lovgivning vil være i strid med konvensjonen.

Disse medlemmer viser til at ved ratifikasjonen av CRPD i 2013 forpliktet Norge seg til å følge konvensjonen, uavhengig av hvordan den er gjennomført i norsk rett. Disse medlemmer støtter således ikke en inkorporering i menneskerettsloven.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til merknader i Innst. 47 S (2020–2021). Disse medlemmer understreker at det materielle innhol-

det i konvensjonen bør inkorporeres i gjeldende lovverk.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å inkorporere FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) i menneskerettsloven, og å foreta en systematisk gjennomgang av norsk lovverk for å identifisere hvor det eventuelt er behov for å gjøre endringer.»

Klageadgang

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Senterpartiet, viser til at ved behandlingen av Meld. St. 39 (2015–2016) Individklageordningene til FNs konvensjoner om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, barnets rettigheter og rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne, fant Stortingets flertall ikke grunn til at Norge skulle slutte seg til de valgfrie protokollene om individklageordningene til blant annet CRPD. Flertallet viser til at flertallet i utenriks- og forsvarskomiteen, alle unntatt medlemmene i Sosialistisk Venstreparti og Venstre, trakk frem som hovedargument mot tilslutning til individklageordningen til CRPD at komiteen som overvåker gjennomføringen av konvensjonen, på enkelte områder synes å tolke konvensjonen på en vidtrekkende måte som ikke er i samsvar med Norges og de andre statsparters forståelse. Flertallet viser her til Innst. 161 S (2016–2017) side 7.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en vurdering av konsekvensene av at Norge ratifiserer tilleggsprotokollen til CRPD.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at Norge heller ikke har ratifisert tilleggsprotokollen til konvensjonen, noe som fører til at enkeltpersoner ikke kan klage til FN ved mulige brudd på retten til likestilling på grunnlag av nedsatt funksjonsevne. En slik klage vil etter en ratifisering kunne settes frem etter at alle rettsinstanser i Norge er prøvd.

Dette medlem påpeker at ved ikke å inkorporere konvensjonen i menneskerettsloven, eller ratifisere tilleggsprotokollen, signaliserer regjeringen at funksjonshemmedes likestilling ikke tas like alvorlig som for andre grupper i samfunnet. En slik unnlattelse tar heller ikke i betraktning at det kan være særlige grunner til at nettopp funksjonshemmede trenger en slik individuell klageordning både i Norge og i andre land. Det er 95 land som har ratifisert tilleggsprotokollen, 28 land har undertegnet den og 75 land, deriblant Norge, har hverken ratifisert eller undertegnet tilleggsprotokollen. Sve-

rige, Finland og Danmark har alle ratifisert tilleggsprotokollen.

Dette medlem viser til at det i utredningen av konsekvenser ved norsk tilslutning til den valgfrie protokollen om individuell klagerett til CRPD (avgitt til Utenriksdepartementet 28. juli 2015) understrekes at eventuell tilslutning til protokollen ikke påvirker de folkerettslige forpliktelsene Norge har etter hovedkonvensjonen. Tilleggsprotokollen oppretter en overvåkings- og håndhevingsmekanisme, ikke nye substansielle rettigheter. Dette medlem viser videre til de norske tolkningserklæringene til artikkel 12, 14 og 25. Til tross for at CRPD-komiteen har lagt en mer vidtgående forståelse av konvensjonens bestemmelser til grunn, vil ikke norsk tilslutning til protokollen medføre at Norge må fjerne disse tolkningserklæringene. Dette medlem viser til at Norge også bør innta en mer aktiv rolle enn hittil, ved å foreslå egne medlemmer til CRPD-komiteen. Dette kan være med å påvirke komiteens tolkninger, som er dynamiske. Dette medlem viser videre til utredningen avgitt til Utenriksdepartementet 28. juli 2015 av Kjetil Mujezinović Larsen, hvor det understrekes følgende (s. 87):

«Avslutningsvis må det understrekes at tilslutning til tilleggsprotokollen vil ha vesentlig betydning for de som er berørt. Mennesker med nedsatt funksjonsevne har lang erfaring med (med rette) å anse seg diskriminert og marginalisert, og innspillene jeg har mottatt under arbeidet med denne utredningen viser at diskriminerings- og tilgjengelighetsloven ikke i tilstrekkelig grad har bidratt til å avhjelpe dette. Tilslutning til tilleggsprotokollen vil oppfattes som en betydelig gevinst for denne gruppen, som må avveies mot andre eventuelle konsekvenser som følger av slik tilslutning. Ratifikasjon vil styrke rettsvernet til mennesker med nedsatt funksjonsevne, og dette er en vesentlig konsekvens.»

Dette medlem viser videre til at Norge har forpliktet seg til FN's 17 bærekraftsmål. Et av hovedprinsippene i bærekraftsmålene er at ingen skal utelates (Leaving no one behind). De mest sårbare menneskene må derfor prioriteres. Eksempel på ekskluderte grupper er mennesker med nedsatt funksjonsevne, flyktninger, etniske og religiøse minoriteter, jenter og urfolk. Bærekraftsmålene må legges til grunn for politikktutforming også for mennesker med nedsatt funksjonsevne. For å oppnå samme rettsstilling er det nødvendig at Norge inkorporerer CRPD i menneskerettsloven og ratifiserer tilleggsprotokollen.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at Norge undertegner tilleggsprotokollen til CRPD, slik at norske borgere ikke utestenges fra å klage inn mulige rettighetsbrudd på grunnlag av nedsatt funksjonsevne til CRPD-komiteen.»

Uttalelse fra arbeids- og sosialkomiteen

Justiskomiteen sendte 9. februar 2021 utkast til innstilling til arbeids- og sosialkomiteen, som svarte følgende i brev av 16. februar 2021:

«Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti slutter seg til justiskomiteens utkast til innstilling til Representantforslag 3 S (2020–2021) om å inkorporere FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) i menneskerettsloven og har ingen øvrige merknader.

Komiteens medlem fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen har følgende kommentar til justiskomiteens utkast til innstilling:

'Komiteens medlem fra Senterpartiet vil understreke at når regjeringen kommer tilbake til Stortinget med forslag om å inkorporere FN-konvensjonen om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) i menneskerettighetsloven må det samtidig være en systematisk gjennomgang av norsk lovverk for å identifisere hvor det eventuelt er behov for å gjøre endringer.

Dette medlem fra Senterpartiet vil peke på at forslaget fra Sosialistisk Venstreparti om at Norge undertegner tilleggsprotokollen til CRPD, slik at norske borgere ikke utestenges fra å klage inn mulige menneskerettighetsbrudd på grunnlag av nedsatt funksjonsevne til CRPD komiteen, er upresist formulert. Dette både fordi det står mulige menneskerettighetsbrudd og at det å «undertegne» ifølge Sosialistisk Venstreparti skal bety å «ratifisere». Det er derfor uklart hva som er konsekvensene av forslaget. På denne bakgrunn tilrås ikke forslaget. I stedet foreslår dette medlem følgende alternative forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en vurdering av konsekvensene ved at Norge ratifiserer tilleggsprotokollen til CRPD'.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å inkorporere FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) i menneskerettsloven.

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å inkorporere FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) i menneskerettsloven, og å foreta en systematisk gjennomgang av norsk lovverk for å identifisere hvor det eventuelt er behov for å gjøre endringer.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen legge fram en vurdering av konsekvensene av at Norge ratifiserer tilleggsprotokollen til CRPD.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:*Forslag 4*

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at Norge undertegner tilleggsprotokollen til CRPD, slik at norske borgere ikke utestenges fra å klage inn mulige rettighetsbrudd på grunnlag av nedsatt funksjonsevne til CRPD-komiteen.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:3 S (2020–2021) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Solfrid Lerbrekk, Nicholas Wilkinson, Lars Haltbrekken, Mona Fagerås, Kari Elisabeth Kaski og Freddy André Øvstegård om å inkorporere FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) i menneskerettsloven – vedtas ikke.

Oslo, i justiskomiteen, den 23. februar 2021

Lene Vågslid

leder

Kjell-Børge Freiberg

ordfører

**DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT**

Justis- og beredskapsministeren

Justiskomiteen
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref.
TH/tfo

Vår ref.
20/4887 - IHG

Dato
22.10.2020

Vedrørende dokument 8:3 S (2020-2021)

Jeg viser til brev 13. oktober 2020 fra Stortingets justiskomiteé, der komiteen ber om departementets uttalelse i forbindelse med behandling av et representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Solfrid Lerbrekk, Nicholas Wilkinson, Lars Haltbrekken, Mona Fagerås, Kari Elisabeth Kaski og Freddy André Øvstegård om å inkorporere FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) i menneskerettsloven (dokument 8:3 S (2020–2021)).

Gjennom ratifikasjonen av CRPD i 2013 forpliktet Norge seg til å følge konvensjonen, uavhengig av hvordan den er gjennomført i norsk rett. Forut for ratifikasjonen sluttet Stortinget seg til at konvensjonen ble gjennomført i norsk rett ved såkalt transformasjon, se Prop. 106 S (2011–2012) kapittel 4 og 5 og Innst. 203 S (2012–2013). Det ble foretatt endringer i vergemålslovgivningen og i annen lovgivning for å oppfylle konvensjonens krav. Regjeringen arbeider kontinuerlig for å sikre en effektiv gjennomføring av konvensjonen. Så sent som 30. april i år avviste Stortinget med stort flertall et forslag om å inkorporere CRPD i menneskerettsloven.

Ved behandlingen av Meld. St. 39 (2015–2016) Individklageordningene til FNs konvensjoner om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, barnets rettigheter og rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne fant Stortingets flertall, i likhet med regjeringen, ikke grunn til at Norge skulle slutte seg til de valgfrie protokollene om individklageordningene til blant annet CRPD. Flertallet i utenriks- og forsvarskomiteen, alle unntatt medlemmene fra Venstre og Sosialistisk Venstreparti, trakk frem som hovedargument mot tilslutning til individklageordningen til CRPD at komiteen som overvåker gjennomføringen av konvensjonen, «på enkelte områder synes å tolke konvensjonen på en vidtrekkende måte som ikke er i samsvar med Norges og de andre statspartenes forståelse», jf. Innst. 161 S (2016–2017) side 7.

CRPD-komiteen legger fortsatt til grunn en vidtgående tolking av CRPD på enkelte punkter, noe som kan bidra til å skape usikkerhet om konvensjonens innhold. Dette gjør konvensjonen mindre egnet for gjennomføring i norsk rett ved inkorporasjon i menneskerettsloven. Blant annet mener CRPD-komiteen at nedsatt funksjonsevne aldri kan gi grunnlag for fratakelse av rettslige handleevne eller for tvungen helsehjelp. I likhet med mange andre land har Norge lovgivning som tillater fratakelse av rettslig handleevne og tvungen omsorg og behandling når det er nødvendig som siste utvei og undergitt kontrollmekanismer. Dersom CRPD-komiteens forståelse legges til grunn, vil det innebære at sentrale bestemmelser i norsk lovgivning er i strid med konvensjonen.

Denne begrunnelsen gjør seg også gjeldende for spørsmålet om ratifisering av den valgfrie tilleggsprotokollen om individklageordningen til CRPD.

Med hilsen

Monica Mæland

